

1. האם המאורעות המתרחשים כיום במרחב הם מעי שי ידיה של תנועה לאומית אמיתית, או פרי מיזמותיהם של נסיכים, פיאודלים וסוכנים של מדינות זרות ?

ידי המאורעות. ראשית, ישנה התנגדות ל- מנהיגים מקומיים אשר שלטונם תלוי במדי- גות הקולוניאליות, למשל בלוב ובטוניסיה. שנית, סוריה מתנגדת לאיחוד עם עיראק מפני שאינה רוצה להפוך למשרתת בריטית- האשמית. במצרים ובאיראן, ההתקוממות נגד הבריטים היתה תוצאה הלקח העממי, והנסי- כים והמנהיגים אינם מעיזים לסטות מן ה- דרישה הלאומית.

עודד קורלניק:

נעלה מכל ספק כי זוהי תנועה לאומית רששית, עם כל הסימפטומים המעידים על כך. העם הערבי יוצא מהר מתוך מצבו ההי- לי ועובר לסטאדיה הרצינולית — כלומר לאומיותו הופכת לתנועה בהירה. כל המת- עלם מהתפתחות זו מתעלם מן המציאות.

בנימין ששון:

זהו תהליך מעורב: יש בו גם הסממנים של תנועה לאומית אמיתית וגם מיזמות של פיאודלים הרוצים לנצל אותה למטרותיהם הפרטיות.

אורי אבנרי:

מן החוף הפאסיפי של אינדונזיה ועד לחוף האטלנטי של מארוקו גועשת כיום מהפכה רבתית — מהפכה שתקים בעולם גוש שלי- שי של עמי אפראסיה. מלחמת השחרור ה- ערבית היא חלק ממנה — תנועה הסורצת מלב ההמונים. נסיכים, פיאודלים וסוכנים ורים מנסים לרכב על גלים סוערים אלה, בי ידעם שאחרת תיטרף ספינתם.

אלה אין למדוד בקנה-מידה אחת, גם אין להוציא משפט אחד על כל אלה. אין טעם לדבר בנשימה אחת על ההפיכה השנייה או השלישית של שישקלי ברמשק, על הפרעות בקהיר, ועל מלחמת איראן לשליטה על אוצ- רותיה הטבעיים ולשחרור מתלות בהון אימ- פריאליסטי זר. מאורעות אלה שונים הם זה מזה מבחינת התוכן הלאומי-הפטריוטי היצוק בהם; ועל כל פנים, במידה שיש כאן לפ- נינו מלחמה לעצמאות לאומית הרי זו חלק ממלחמת כלל העמים הקולוניאליים בדורנו לעצמאותם. מרחב המלחמה הזאת איננו מוסי- למי דוקא. הוא כולל, למשל, את הודו ואת סין, את סודאן ואת מלאיה.

ד"ר סנה

המאורעות המתרחשים כעת בארצות המז- רח התיכון וצפון אפריקה הם לפי מהותם תנועת שחרור לאומית, ההולכת ומקיפה את כל העמים הקולוניאליים והתלויים באסיה ובאפריקה. מובן מאליו, כי בצד התנועה ה- אנטיאמפריאליסטית העממית האמיתית פו- רלים כאן גם גיגודים בין המעצמות האמפרי- אליסטיות, המתחרות ביניהן על אזורי השפ- עה, שליטה וניצול, והמשתמשות לצרכיהן בנגורמים מקומיים, העלולים בשלבים מסו- יימים לחבל במאבק העממי, לעוות ולקעקע אותה. אבל התנועה העממית עצמה היא בי- החלט לאומית-משחררת.

אליאס קוסא:

אני מאמין שהם נובעים מהתעוררות לאור- מית אמיתית. דבר זה מוכח במידה רבה על-

אבא אבן:

השחרור הלאומי של (הערבים) הוא בניין מפואר ללא יסודות ובלי שרשים בכלכלה ובחברה.

נימר אל-הווארי:

היום לוחמים במרחב רגשות לאומיים מדר- כאים בנסינות ויכוי של זרים מבחוץ ונסיין מבפנים לנצל את השעבוד לזר להתעשרות אישית. המשעבד הזר הוא האימפריאליזם ואי- לו שותפיו המקומיים הם ייצור האימפריא- ליום מתוך השכבה השלטת. הגורם העיקרי למאורעות המתרחשים כיום במרחב הוא שאיפתו של החופש הכבול להתפרץ לאור העולם.

רוח השתחררות זו מתנגשת באימפריאליזם ואנשיו מבין השולטים המפנים תנועות לאר- מיות אלה לכיוון עקר כדי להרוס אותן טרם גיבושן.

ד"ר אלטמן:

בכל ההתרוצצות במרחב אין לראות שום דבר המזכיר אף מרחוק מלחמה אמיתית לעצ- מאות. מאחורי המהפכה הלאומית, כביכול, עומדים אלמנטים פרו-רוסיים. האינסטרואטי- הרוסית היא לעזור למהפכה הלאומית, כדי לגרש את הכוחות המערביים ולהשתלט במר- חב. אם יסתלק השלטון הזר מן הארצות הא- לה, הן תלכנה בדרך שתפתיע לא רק את שליטיהן הנוכחיים, אלא גם את מעצמות המערב.

אהרן אמיר:

את המאורעות השונים בארצות השונות ה-

לזמן קצר נדמה היה כי סוף סוף מתקרב המאבק הצעיר לשיא. לוחמי מחתרת התקיפו את האנגלים באזור התעלה. אלף שוטרים עמדו משך חמש שעות מול סנקים ותות- חים. אך ברגע המכריע נשי- ברה התנופה. הועמדו גלגלי מאבק ההמונים. כתמרון פו- ליטי הפתיע לקח פארוק בידין את הרסן שעמד להשמש ממנו.

2. האם מאורעות אלה מבטאים שאיפה לשחרור לאומי של ממש או שאיפה לסמלים חיצוניים של עצמאות ?

סבורני שזו שאיפה לחרות לאומית אמיתית. בכמה מן הארצות ישנם די סימפטומים חיצוניים של עצמאות, אולם העצמאות הגמרה מוגבלת על-ידי כבלים ותקלות. מצרים, למשל, עצמאית, אולם החוזה האנגלי-מצרי משנת 1936 מגביל את חרות הפעולה שלה בכמה שטחים לאומיים. גם בטוניסיה ובמרוקו מונעת הממשלה הצרפתית כל רפורמה חבר- תית וכל שיפור כלכלי לטובת בני הארץ.

בנימין ששון:

אין ספק שבלב ההמונים פועמת שאיפה לשחרור לאומי של ממש. אולם הם לא מצאו מנהיגים כנים הראויים לשמם. לכן הם מונו- הגים בחלקם על-ידי מנהיגים אשר שאיפו- תיהם מפוקפקות.

אורי אבנרי:

בשלב הראשון של המהפכה ימצאו מנהי- גים ומעמדות שיסתפקו בסממנים החיצוניים של עצמאות — אולם התהליך המשחרר טא- טא אותם מן הבמה, כשם שקרה לציאינג קיי- שק בסין ולעלי ראומארא בפרס. ככל תנועה לאומית בריאה, שואפת תנועה זו לשיחרור המלא.

תוכן לאומי-טריטוריאלי חילוני, כדוגמת תנו- עות השחרור בהודו ובסין.

ד"ר סנה

בתנועת השחרור הלאומית משתתפים מעמדות שונים, בעלי אינטרסים שונים וכתונות שונות: (א) השכבות הפיאודליות הן הנא- מנות ביותר לאימפריאליזם הזר, כי רק בי- השענותן על כוחו הן יכולות לשמור על שלטונן ועל זכויות היתר שלהן. (ב) הבורג- נות הלאומית מציגות לכבוש לעצמה עמי- דות כלכליות מידי ההון הזר, ולכן היא מש- תתפת בתחלה במאבק האנטי-אימפריאליסטי, אולם כאשר מאבק זה עולה לשלב גבוה יותר, בוגדת כרגיל הבורגנות בתנועה הלאו- מית, מתפשרת עם האימפריאליזם הזר, משי- גה ממנו אי-אלה ויתורים כלכליים וכן אי- אלה סמלים חיצוניים של עצמאות פורמא- לית, ומתייצבת לעזרת האימפריאליזם הזר נגד השכבות העממיות הלוחשות לעצמאות אמיתית. (ג) האיכרים חסרי הקרקע ודלי הקר- קע מעוניינים בעיקר בריפורמה אגרארית דימוקרטית, אשר האימפריאליזם הזר, הפי- אודאליזם והבורגנות הפנימית אינם מוכנים לתוללה. לכן ממשכים המוני האכרים במאבק השחרור אף אחרי עריקת הבורגנות הגדולה מחזית התנועה הלאומית.

אבא אבן:

הלאומיות הערבית מרכזת את כל מאמציה וציקר דאגתה להשגת עצמאות מדינית... היא רודפת אחרי סמלי החופש ומתעלמת מתוכנו.

נימר אל-הווארי:

תנועת השחרור היא תוצאה של רגשות אמיתיים ולא כפי שאנשים אחדים טוענים, הפגנת-סרק ודיבורי-סתם על עצמאות וסו- פש.

ד"ר אלטמן:

כל השליטים במרחב שייכים למעמד הפי- אודלי המצימצם. במידה שאלה יצאו למלחמה בשלטון הזר, הרי עשו זאת רק כדי להפי- גות את זעם ההמונים החוצה, ולהסיח את דעתם מן המצב הפנימי הירוד. משך עש- רות שנים עזרו להם האנגלים להפנות את הזעם נגד הציגונות, עתה משתמשים השליטים באותם האמצעים נגד האנגלים עצמם.

אהרן אמיר:

תנועות שחרור קולוניאליות אפשר לראותן חותרות לקראת שחרור לאומי של ממש רק במידה שהן משותררות מקנאות עזתית (בי- מקרה זה, מוסלמית), ובמידה שהן מגלמות

מאבק מארוקו

כאשר נסתיומה מלחמת העו- רים נוכחו הצרפתים לדעת כי למארוקו חדרה רוח חרשה: התושבים שוב לא הסתפקו לחיות תחת שלטון קולוניאלי. תחילה ניסה השולטן לתווך בין אנשי 'אי ס' ת' ק' ל' אל' והצרפתים אך לבסוף נכנע. הזדהה עם הלאומנים-אם כי לזמן קצר בלבד: ברגע שה- צרפתים הראו נכונות להשת- מש בכוח, לא התעקש השולטן אשר בנו ולמעלהו המשיך לבקר אצל עניי העם בנסיון לשמור על גאמונותם ומסירותם לבית המלוכה.

3. האם יש לתנועה הלאומית הערבית תוכן חברתי מתקדם או אופי ריאקציוני ?

הריאקציוני, המשתדל מדי פעם לחזק את מעמדו בביום מחוות והפגנות. אולם ייתכן גם כי קיימים גורמים ריאקציוניים המעמידים פנים כאילו דגלו בטובת הכלל, ואשר הול- כים עם הזרם רק על מנת לנצל את ההזדמנות ובכנות העת להכות את הזרם לטובתם הפרטית.

נימר אל-הווארי:

הנני משוכנע כי מאחורי תנועות השחרור הללו עומדת קבוצה מתקדמת קטנה הדוגלת בהערת עמי המרחב מתרדמתם ושיחרורם מעול האימפריאליזם. אין זה פרי השלטון

אבא אבן:

(הלאומיות הערבית) מסיחה דעתה לחלר- טין מכל חזיון חברתי וכלכלי. אדרבה, יש שהמעבר משעבוד לעצמאות מתריף עוד יותר את הליקויים החברתיים והכלכליים.